

Medikuntzaz mahain ingurua

JAKINen zenbaki hau dela eta, urriaren 18an bildu gara Bilbon Medikuntzaren arazo honen azterketan parte hartu dugunok. Javier Arrillaga, Anton Artiñano, Imanol Kerexeta, Patxi Letamendi, Agustin Ozamiz, Fernando Sadaba eta Joan Mari Torrealday elgarretaratu gara. Anjel Larrañagak ezin etorria adierazi du.

Partaide bakoitzak alde zuzenetik ezagutzen zituena lanak oro. Hauek irakurri eta gero, denon arteko solasaldi eta konfrontazio bat egitea izan ohi da bilkura hauen asmoa.

Halaxe egin dugu oraingoan ere. Elgarretaratzeko hau oso bizia eta aberatsa gertatu zaigu. Jarraiko lehen hauek han esandakoetatik nere ustezko lerrorik nagusienak markatu egingo ditut, besterik gabe, xehetasun guztietan sartu gabe; ezin, bada, dena jaso.

Alternatibarik?

Zenbaki honek ez du alternatiba orokorrik aurkeztu nahi. Homogena ere ez da dossier hau, artikulu batetik bestera badago alderik, azterbegietan eta presuposutan bezanbat soluziotan. Hare, oinarriko batasunik egon badago, eta edo-

zein artikulutan antzeman daiteke. Batasun hau adierazbidetzea eta definitzea ez da gauza erraza. Gutienik hau esan daiteke: artikulua oro orain artean jasan dugun osasun-sistemaren aurka daude. Honek ematen dio koherentzia monografiari.

Esan bezala, alternatiba mailan ez dago batasunik. Guztion gustoko alternatiba bateratu bat pentsatzeko asmorik eta gogorik ere ez bait dugu izan. Alternatiba bat bakarra dago aurkezturik, A. Larrañagarena. Baina pentsatzekoa denez, zenbait idazle ez da honekin ados, ez ta gutiagorik ere. Zenbaki honetako artikulugileen artean, denetik dago. Bat, ikusten dugunez, eredu konkretu eta zehatz hori aurkezten duena. Beste bat, esaterako, eredurik proposatzearen aurkakoa; honen eritziz, medizinareen modelo arrazionalak salatu egin behar dira eta deus proposatzekotan medizina indibiduala, medizina paraleloak proposatu beharko lirarteke, baina hobe ezer ez proposatzea sistemak edozein eredu integratu eta irentsi egin ohi duelako.

Bi postura hauen artean, hots, modelu erreformazalearen eta osasun indibidualaren medikuntza anarkistaren artean situatuko lirarteke solaskiderik gehienak, prebentzioa eta sozializazioa azpimarratuz. Baina kasu, ez soilki prebentzio biologikoa eta ezta azken orduko sozializazioa. Medizinareen sozializazioa aipatzean, edo osasunaren aurrean deretxoz denak berdin direla esatean, «igualdad de oportunidades» hori ez da sendatzeko momentuan bakarrik kontutan hartu behar, baizik eta gaisotzeko posibilitate eta ariskueta ere bai. Osasunaren aurrean eskubide bera izanda ere, Olarrak eta beronen langileek gaiso bilakatzeko arrisku bera ote dute?

Eredu eta alternatiba guztien aurka dagoen jokaera horri abantailik ikusten bazaio ere, adibidez, salakuntza egitekoa, aldi berean expontaneokeriaren eta indibidualkeriaren arriskuak salatzzen zaizkio.

A. Larrañagak aurkeztu duen modelu sanitarioaren proiektu horri eta autonomiarekin nagusi daitekeen osasun-sistemari, barneko filosofia zenbait arrisku sala dakizkieke. Eta hala egiten dute solaskideek.

Alternatiba erreformazale honetan, ospital sare baten bidez hobetzen dela osasuna uste da: zenbat eta ospital gehiago eta hobeago, osasun hobe. Osasuna hobetzea medizinareen maila teknikoa igotzean datza. Joera honentzat, osasunaren antolakuntza eta errentabilitatea hemen erabakitzea da sanital erreforma.

Gaisotasuna eta gizartea

Zenbait artikulutan gizarte-faktoreen eraginari ematen zaion garrantziaz luze ihardun gara. Faktore sozialen determinismoa onartzen bide du zenbaitek, salatu da, eta gaisotasuna gizartearen intzidentzi soilez esplikatzeko omen da batzutan. Arrisku hori somatzen da zenbait artikulutan.

Gaisotasunaren gizarte-jatorria gehiegi aipatzen ote da? Agian. Gaisotasunaren jatorri soziala azpimarratze hau, halabaina, ez da gaurko medikuntzaren praxiaren bidea. Hala balitz, prebentziozko medikuntza desarroilatu beharko litzateke, eta ez senda-medikuntza soila, orain bezala. Zein da gaur medikuaren eginkizuna? Gaitza sendatzea, edo hobe, gaitzaren ondorio indibidualak sendatzea. Ongi da, baina egungo medikuak ez du kontutan hartzen gaitz horren iturri soziala hain zuzen. Medikua, gaur, izan duen heziketagatik eta gizartean betetzen duen funtzioagatik, ez da gauza gaisotasunaren kausa soziala ikusteko ere, zenbat gutiago aldatzeko!

Ez da esajeratu behar: osasunaren faktoreak oro ez dira kontrolagarriak, prebentzio-medikuntza ez da dena eta bakarra. Senda-medikuntzak beti izango du lekurik, zereginik, funtziorik. Honetan datza bien arteko hauzia: 100 miloitatik 95 senda-medikuntzak eramaten duela eta 5 bakarrik gelditzen direla prebentzioarentzat gaur egun. Bestalde, senda-medikuntza honen funtzioa bera birplanteatzekoa da, gaisotasuna eta heriotza antinaturalak bailiren jokatzeko bait du. Hiltzea ere gizakumearen esku-bidea da. Diagnostika, esploraketa eta operazio anitz eta anitz, medikuaren «atseginerako» egin ohi dira, eta ez gaisoaren onerako.

Medikuen errebolta

Medikuntza eta agintea elkarren ondoan eta elkarri lagunduz bizi dira. Inork gutik izango du medikuak baino indar gehiago. Indar edo aginte hau Estatuan bertan elikatzen da. Osasun-arazoa, arazo politikorik inportanteenetakoa da Estatu batetan. Montaje ikaragarria da: gaisotasunaren kontzeptua, diagnostikoa, medikuak, ospitalak, seguritate soziala, etab. Egin kontu: Sanital presupostua Estatuko presupostu orokorra baino 0,1 biloi gehiago da (1,7 biloi 1,6 biloien aurka). Ikaragarria. Eta horren %60 botika industriaren montajearena da. Atera kontuak.

Zer egin honen aurrean? Erreboltatu?

Medikuak erreboltatuko balira, hots, beren agintea eta mitoa hautsiko balute eta kritika egingo balute, ikaragarria litzateke hori agintearentzat. Nork eginen du, ordea, matxinada hau?

Medikuen kontra altxatzeko arrazoirik ez zaio jendeari falta, baina ez du inork egingo, medikurik gabe angustiaturik, desanparaturik ikusten bait dute beren burua. Horiek kanpora bidaltzen baditugu, zeinek zainduko dit datorren neguan bronkitisa?, pentsatzen du berekiko kaleko gizonak. Nekez altxatuko da holarikorik «clase médica» deitu hori desegiteko ainako indarrez berderen.

Medikuen esku gelditzen da altxatzea eta bere gizarte-funtzioa aldatzea. Ez gizarte-aldatzaile baizik eta gizarte-frenatzaile da medikua. Kontzientzia txarra du banaka batek. Hauen uste-tan, medikuntzaren egungo praxiak gizartea aldatu beharrean gaisotasunaren sustraira joaz), gizarte hau bere akats guztiekin iraunarazi egiten du, gizarte kausen ondorio fisiko eta psikiko zenbait zainduz, pastillak ezker-eskuin banatuz. Maila pertsonalean eta maila sozialean «faltsukeriaz» jokatzaren kontzientzia eta lotsa dugu mediku batzuk.

Jainkoaren aurkako errebolta eginik da, Aitaren aurkako errebolta egin da, Estatuaren aurkako errebolta eginda dago. Medikuen aurkako falta da. Medikuen gizarte-funtzioaren eta profesioaren kritikarik hasi beharko du medikuen matxinada honek. Ez inguruneak, ez aginteak, ez gaisoaren pasibukeriak, ez osasun-antolakuntzak, ez lankideak laguntzen dute mediku kritikoa, beronen agintea eta mitoa desegiteko zeregin honetan.

Biltzaile eta moldatzaile: **Joan Mari Torrealday**

Bibliografía

- ALFONSO, Eduardo: *Curso de medicina natural en 40 lecciones*, Ed. Kier, Buenos Aires, 1977.
- AZKUE, R. M.: *Euskalerrriaren Jakintza*, tomo IV, Espasa Calpe, Madrid, 1947.
- AUER, F.: *Cómo conservar la salud*, Argos Vergara.
- BARRIOLA, I. M.: *La Medicina popular en el País Vasco*, Ed. Vascas, Donostia, 1979.
- BASTIDE, R.: *Sociología de las enfermedades mentales*, Ed. Siglo XXI, Mexico, 1965.
- BEAU, A.: *La medicina china*, Ed. Martinez Roca, Barcelona, 1970.
- CARO, Guy: *La medicina impugnada*, Laia, Barcelona, 1972.
- COOPER, D.: *Psiquiatría y antipsiquiatría*, Paidós, Buenos Aires, 1972.
- CHEJOU, A. P.: *La sala número seis (y otros cuentos)*, Espasa Calpe, Argentina. Colec. Austral (2.ª edic.), 1950.
- FOUCOULT, M.: *Historia de la locura en la época clásica*, Fondo de Cultura Económica, México 1967.
- GONZALEZ DURO, E.: *La asistencia psiquiátrica en España*, Ed. Miguel Castellote, Colección Básica, Madrid, 1975.
- ILLICH, I.: *Némesis médica*, Barral editores, Barcelona, 1975.
- MAHLER, Healt H.: *A Demistification of medical technology*, Lancet II n.º 7.940, 1945, 829-833 or.
- MERIEN, Désiré: *Les fondements de l'Hygiène Vitale*, Ed. Nature et Vie, Lorient, 1978.
- MILLER-BURT: *Salud individual y colectiva*, Ed. Interamericana.
- OSUNA, J. M.: *Los curanderos*, Aula de Ed., Barcelona, 1971.
- SERIGO SEGARRA, A.: *La Crisis de la Sanidad española*, Ed. Adolfo Serigó Segarra, Madrid, 1979.

- SERVANTIE, A.: *Lo normal y lo patológico*, Ed. Fundamentos, Madrid, 1972.
- SHELTON, H. M.: *Le jeûne*, in: *Le courrier du Livre*, Ed. de la Nouvelle Hygiène, Paris, 1977.
- SIGERIST, H. E.: *Historia y Sociología de la Medicina*, Ed. Dr. Gustavo Molina A., Bogotá, 1974.
- VALTUEÑA,.: *Contra la medicina del médico*, Ediciones de bolsillo.
- X. X.: *El Libro Blanco de la Seguridad Social*, Osasun eta Gizarte-Aseguroaren Ministeritzaren argitalpenak, Madrid, 1977.
- X. X.: *El Libro Verde de la Seguridad Social*, Botikarien Kolegioko Kontseilu Orokorren argitalpenak, Madrid, 1977.
- X. X.: *Plan de Salud para Vizcaya* (2 tomos), Medikuen Elkarte Ofizialak aterea, Bizkaia, 1979.
- X. X.: «*Alternativas Sanitarias de los Partidos políticos y Coaliciones*» in: *Revista Jano* (Medicina y Humanidades), n.º 362.